

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Спрямованість України на європейську інтеграцію передбачає перегляд пріоритетів політики у всіх сферах, не виключенням є і освітня галузь, зокрема і освіта осіб з особливими потребами. Впровадження Концепції Нової української школи в освітній простір передбачає переосмислення підходів до форми та змісту освіти всіх здобувачів освіти, а найбільше – дітей з особливими потребами, оскільки вони потребують додаткової підтримки в освітньому процесі.

Закон України «Про освіту» визначає мету повної загальної середньої освіти як різнобічний розвиток, формування і соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, а також здатна жити в суспільстві та цивілізовано взаємодіяти з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності (Закон України «Про освіту», 2017).

Мета загальної середньої освіти підкріплюється метою впровадження Нової української школи (НУШ), а саме створення школи, у якій буде приємно навчатися, де будуть надаватися учням не тільки знання, а й формуватимуться уміння застосовувати їх у повсякденному житті. У межах впровадження Нової української школи активно розвивається інклюзивна і спеціальна освіта.

Окрім основних загальнодидактичних принципів, на яких ґрунтується освітня діяльність, у межах впровадження Концепції (цінність кожної дитини, прийняття її унікальності та талантів тощо) важливо охарактеризувати саме вихідні положення стандартизації змісту освіти дітей з особливими потребами в умовах Нової української школи:

1. Принцип позитивізму. Характеризується поєднанням сучасного наукового знання про потенційні можливості дітей з

психолого-педагогічними можливостями абілітації і реабілітації дітей з певними порушеннями розвитку.

2. Принцип ранньої психолого-педагогічної допомоги. Передбачає максимально раннє та точне визначення актуального розвитку дитини та адаптування чи модифікування навчальної програми для дитини.

3. Принцип компетентісно-компенсаторної освіти. Передбачає опору на збережені аналізатори, функції і системи організму.

4. Принцип адаптаційної спрямованості освітнього процесу. Забезпечується змістом стандартів, формами і засобами освітнього процесу, що передбачають довгострокову і складну систему психолого-педагогічної роботи з дитиною з порушеннями розвитку.

5. Принцип діяльнісного підходу в навчанні. Дозволяє розвивати сенсомоторну основу вищих психічних функцій, компенсувати недостатність життєвого, практичного (діяльнісного) досвіду, створювати природні умови для розвитку навичок ситуативно-діяльнісного й інших видів спілкування, забезпечувати стійку мотивацію спілкування і діяльності в процесі навчання, опановувати навички соціальної взаємодії тощо.

6. Принцип диференційованого й індивідуального підходу в даному контексті передбачає адаптацію навчальних посібників, засобів для навчання дитини, на основі врахування її особливих потреб (Костенко Т., Гудим І., Легкий О., 2019).

У цілому, аналізуючи основні ідеї Концепції Нової української школи, нормативно-правову базу реалізації та забезпечення інклюзивної та спеціальної освіти, провідною, головною думкою всіх документів, розробок, тощо є те, що всі діти мають право та можуть отримувати якісну освіту, кожна дитина є неповторна та унікальна особистість, яка може навчатися та розвиватися. Саме тому розглянемо ключові ідеї Концепції у розрізі інклюзивної або спеціальної освіти.

1. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, що визначається типовими освітніми програмами,

на основі яких закладом освіти розробляється власний документ.

2. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм. У цьому аспекті важливо звернутися до принципу стандартизації змісту освіти дітей з особливими потребами, а саме позитивізму.

3. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками (партнерська взаємодія).

4. Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.

5. Нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя визначається циклами освіти та є універсальною ідеєю для всі категорій здобувачів освіти.

6. Децентралізація та ефективне управління, що надає школі реальну автономію. Означена ідея характеризує саме управлінські аспекти освітньої діяльності.

7. Справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти.

8. Наскрізний процес виховання, який формує цінності, що у свою чергу можуть впливати з ключових компетентностей, що лежать в основі змісту освіти відповідно до Концепції.

9. Сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу (Концепція Нової української школи, 2016).

На основі аналізу ключових ідей Концепції Нової української школи можна зазначити, що зміст та особливості освітньої діяльності є досить універсальними щодо нормотипових дітей та учнів з особливими потребами і сприяють формуванню активного, свідомого, конкурентоспроможного громадянина, здатного будувати своє життя на основі європейських цінностей та нести відповідальність за всі свої дії.

Важливо також звернути увагу на те, що науковцями активно розробляються методичні засади організації освітньої діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами на основі компетентнісного навчання. За останні п'ять років розроблені

навчальні і корекційні програми, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами, що значно оновило зміст освіти і дало змогу відстежувати «прогрес» здобувачів освіти та проводити моніторинг рівня засвоєння ними знань, сформованості вмінь та навичок. Тобто завдяки впровадженню Концепції переосмислюється не тільки зміст освіти, а й стереотипи у розумінні проблем навчання і виховання дітей з особливими потребами, що акцентують увагу не на її порушеннях, а на можливостях розвитку.

Б'янка Г. Г., Сацюк Л. Б.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ-СИРИТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення прав в умовах воєнного стану дітям-сиротам є актуальним, адже вони є однією з найбільш незахищених верств населення. Станом на початок повномасштабної війни, 24 лютого 2022 р., в Україні було 722 заклади інституційного догляду і виховання дітей комунальної та приватної форми власності. Там виховувались 104729 дітей, із них: 15334 (14,6%) дитини з інвалідністю; 7169 (6,8%) мали статус дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування. За інформацією Національної соціальної сервісної служби України, під час війни без батьківського піклування залишилося понад 4,5 тисяч дітей. Лише близько тисячі з них втратили батьків через бойові дії, решта дітей залишилися без батьківського піклування з інших причин. Здебільшого сиріт влаштували до родичів або друзів родини.

За даними ЮНІСЕФ, після 24 лютого були евакуйовані на більш безпечні території України і за кордон 14218 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Приблизно тисяча дітей потрапила в заклади. Лише біля 300 дітей-сиріт були влаштовані в тимчасові родини, 27 із них – за програмою «Дитина не сама». Це спільний проєкт Офісу Президента, Уповноваженої Президента з прав дитини Дар'ї Герасимчук, Міністерства соціальної політики та ЮНІСЕФ. Її запустили вже